

Bilar från A till Ö

Varför heter bilarna som de gör? Umeås största bil- och språknörd, Fredrik Andersson, söker svar på denna och andra frågor i en faktafylld artikelserie om gamla och nya bilar.

DiMora Natalia SLS 2

DiMora – morrande miljondollargrin

Namnet kommer knappast från fördröjning utan förmodligen från en stenhög. Och om en DiMora-modell har något samband med dröjsmål så beror det nog inte på 1200-hästarmotorn utan beskriver snarare vad köparen kan hamna i när tvåmiljondollarslånet ska amorteras.

Den som någorlunda noggrant följer denna spalt har under de senaste månaderna knappast kunnat undgå att upptäcka att ett stort antal bilmärken börjar med bokstäverna *De*. Bilmärken uppkallas nämligen ofta efter sina upphovspersoner. Och det lilla ordet *de* betyder "från" på både spanska och franska. Och eftersom efternamn ofta har uppkommit för att ange varifrån någon kommer – och då inte sällan med hjälp av just *de* – har prepositionen kommit att bilda början på massor av efternamn och ett betydande antal bilmärken.

Eftersom motsvarande preposition på italienska är *di* kanske läsaren nu befärad att Bilar från A till Ö under flera månader framöver ska handla om bilar med italienska efternamn som börjar med bokstäverna *Di*. Men läsaren kan vara lugn. Av någon anledning har det nämligen inte funnits på långa vägar lika många bilar med *di*-namn som de där vars namn börjar med *de*.

Från höjd, inte från Dalarna

Efternamn kan som sagt visa varifrån man kommer. Spelmanen Kalle Moraeus, till exempel, har ett namn som indikerar att hans förfäder härstammar från Mora. Men att *di* betyder "från" måste inte medföra att den som heter Di Mora måste komma från Mora. Det italienska ordet *mora* betyder bland annat "björnbär" eller "mullbär" och efternamnet Di Mora verkar i vissa fall ha kunnat innebära att bäraren var bärodlare. Men *mora* kan också betyda "dröjsmål" (italienskans *mora* kommer från samma latinska ord som givit upphov till det svenska ordet "moratorium"). Att namnet Di Mora skulle ha med dröjsmål att göra kan vi dock utan dröjsmål avfärda.

Flera platser i Italien kallas Mora, men det är faktiskt en ort som inte heter just så som tycks ha den tydligaste kopplingen till efternamnet Di Mora, nämligen Morra de Sanctis i Kampanien i södra Italien. Där, i Kampanien, samt på Sicilien, har det sedan medeltiden funnits släkter som hetat Di Mora. Som man kanske kan ana är det Morra-delen av namnet som under århundradena förändrats så att stavningen blivit Mora.

Enligt castellodistoria.it, en turistinformationswebbplats som skapats av kommu-

nerna i Kampanien, betyder *morra* "höjd", "kulle" eller "stenhög". *Sanctis*-delen av namnet Morra de Sanctis tillkom på 1930-talet då ortnamnet ändrades för att hedra den i trakten födde revolutionären, litteraturvetaren och politikern Francesco de Sanctis (1817–1883).

Vargen ville Morra

Före namnbytet hette platsen Morra Irpina. *Irpina*-delen kommer från folkslaget *hirpiner* (på latin *Hirpini*), vars namn på det egna språket anses betyda "de som hör till vargen". Namnet har satts i samband med att det skulle ha varit en varg som visade *hirpinerna* var de skulle bo. *Hirpinerna* stod alltså – precis som romarna – i tacksamhetsskuld till en mytologisk varg.

Jag vet inte om amerikanen Alfred DiMoras släkt härstammar från Kampaniens kullar (jag har förgäves försökt få tag på honom för att fråga om hans härkomst), men han själv är i alla fall inte född på någon syditaliensk stenhög. Alfred J. DiMora kommer från staden Rochester vid Ontariosjön. Han var ett bilintresserat barn och i de tidiga tonåren arbetade han på olika verkstäder. Under denna tid satte han ihop sitt första egna fordon genom att använda delar från skrotbilar. Han utbildade sig till mekaniker och svetsare och flyttade 1976 till Santa Barbara i Kalifornien där han först arbetade för lyxbilstillverkaren Clénet Coachworks och senare startade de egna bilmärkena Sceptre och DiMora.

Bland bilmärket DiMoras modeller finns Scattare, Vicci 6.2 och Natalia SLS 2. *Scattare* är ett italienskt ord som betyder bland annat "spritta till" eller "öka hastigheten". Vicci 6.2 är en retro-formgiven cabriolet med 6,2-liters V8-motor. Toppmodellen Natalia SLS (*sports luxury sedan*) 2 har en V16-motor på 14 liter och 1200 hästkrafter. Bilens lack ändrar färg efter temperaturen, baksätet kan ge ryggmassage, strålkastarna innehåller videoprojektorer och mugghallarna kan alstra både värme och kyla. En Natalia SLS 2 kostar två miljoner dollar, men då ingår förstås en matchande handväska värd 12 000 dollar.

FREDRIK ANDERSSON
Bil- och språkfantast

Fråga advokaten

Agneta Gustafsson och Josef Angerbjörn är advokater vid Advokatbyrån Nywa. I Bil & Bostad förklarar de varannan vecka juridiska ord och begrepp samt svarar på läsarnas frågor om juridik, främst om avtalsrätt och bostadsköp.

Om juridiska begrepp på bokstaven A

I tidigare krönikor om juridiska begrepp på bokstaven A har jag berört arrende, arrendenämnd, avstyckning, avtal, anbud, ackord och advokat. Krönikorna finner du på www.nywa.se samt www.bilobostad.se.

Vad är Actio quanti minoris?

Actio quanti minoris är den romerskrättsliga termen för vad som på svenska brukar kallas för ett yrkande om *prisavdrag på grund av fel i en köpt vara*.

Om det är fel i en vara som du köpt har du enligt svensk lag rättigheter enligt *köplagen* eller *konsumentköplagen*. Om du är en konsument som köper en vara för privat brukande av ett företag så gäller konsumentköplagen, som är en tvingande skyddslagstiftning till förmån för konsumenten. I övriga fall, till exempel om du köper en vara på Blocket, så gäller *köplagen*.

Första frågan är om det föreligger ett *fel* i rättslig mening. För konsumenter anses fel som visar sig inom sex månader efter det att varan avlämnades, som huvudregel, ha funnits redan vid avlämnandet. Vidare ska du som köpare *reklamera* felet inom skälig tid från det du upptäckt eller borde ha upptäckt felet. För konsumenter anses reklamation som skett inom två månader efter att felet upptäckts ha skett i tid.

Om varan är felaktig får du som köpare kräva avhjälpande, omleverans, prisavdrag, ersättning för att själv avhjälpa felet eller häva köpet. Det är först om avhjälpande eller omleverans inte är aktuellt som *prisavdrag* kan ske. Köpare har dock inte rätt till prisavdrag om en begagnad vara köps på auktion.

Högsta domstolen meddelade år 2001 en dom i frågan om prisavdrag på en segelbåt. Köparen trodde vid köpet att segelbåten var svensktillverkad, men det visade sig senare att den var tillverkad i Polen. Köparen lade fram bevis som visade att segelbåten, som var tillverkad i Polen, hade ett lägre marknadsvärde än båtar av samma modell som var tillverkad i Sverige. Högsta domstolen ansåg att köparen haft fog för sin uppfattning om att segelbåten var tillverkad i Sverige. Eftersom näringsidkaren underlåtit att upplysa om att båten var tillverkad i Polen och det var bevisat att detta hade haft inverkan på köpet ansåg domstolen att båten var behäftad med fel. Det var i målet bevisat att båten hade ett marknadsvärde som var lägre än om båten hade varit svensktillverkad varför *prisavdrag* medgavs med tio procent.

Om du vill läsa mer om vilka rättigheter du har som konsument finns det bra information på www.konsumentverket.se.

Vad är avtalsprincipen?

I Sverige gäller *traditionsprincipen* som huvudregel vid en säljares konkurs eller vid utmätning hos säljaren. *Traditionsprincipen* innebär att köparen får ett skydd mot säljarens borgenärer (fordringsägare) först när denne har varan i sin *besittning*. Detta innebär att även om köparen skrivit på ett avtal och betalat för varan så har säljarens

borgenärer rätt att tillgodogöra sig värdet av varan så länge varan är kvar i säljarens besittning, till exempel i butikens lager.

För att besittningen av en vara ska anses ha övergått till köparen krävs alltså att säljaren inte längre kan förfoga över varan. Högsta domstolen har i ett rättsfall, NJA 1975 s. 638, behandlat frågan om *besittningsövergång* för en köpt husvagn som utmätts av kronofogden. Frågan var om köparen kunde anses ha fått besittning över husvagnen när köparen fått den ena nyckeln, registrerat sig som ägare i bilregistret och låtit sina kamrater övernatta i husvagnen vid några tillfällen. Eftersom husvagnen fram till utmätning varit i säljarens förvar (besittning) ansåg domstolen att det inte var tillräckligt tydligt att säljaren inte längre kunde förfoga över husvagnen, varför kronofogdens utmätning av husvagnen stod sig. Säljarens borgenärer hade därmed rätt till värdet av den utmäta husvagnen.

För konsumenter gäller istället *avtalsprincipen* enligt konsumentköplagen. *Avtalsprincipen* innebär att köparen får skydd gentemot säljarens borgenärer redan när köpeavtalet träffas. Här krävs alltså inte att köparen har varan i sin besittning. I praktiken är det vanligt att ett avtal inte avser ett visst exemplar utan en vara av visst slag, till exempel en dator av viss modell som finns i säljarens lager. Om varan är sådan obestämmd art krävs dock att någon åtgärd vidtagits, exempelvis avskiljande eller märkning, så det framgår att just den specifika varan är avsedd för dig som köpare.

I flera andra länder gäller *avtalsprincipen* vid alla köp av varor, det vill säga inte bara vid konsumentköp utan också vid köp mellan näringsidkare eller mellan två privatpersoner. Frågan om så även ska bli fallet i Sverige har diskuterats genom åren, men än så länge gäller *traditionsprincipen*.

Jag avslutar med några kloka ord från den amerikanske advokaten och presidenten Abraham Lincoln (1809–1865). "Det bästa sättet att förutsäga framtiden är att skapa den." Låt oss skapa en god framtid utan krig och konflikter i när och fjärran.

AGNETA GUSTAFSSON
Advokat,
Advokatbyrån Nywa

Har du en fråga? Skriv till Agneta och Josef!

Om du har funderingar kring bostadsköp, bilköp, juridik eller avtal, e-posta din fråga till advokaten@nywa.nu.

Vänligen notera att alla upplysningar enbart är informativa och inte utgör legal rådgivning. Rättslig rådgivning kan endast lämnas av advokat eller jurist som erhållit handlingar och fullständig information om omständigheterna i det enskilda fallet.